

The Global Refugee and Migration Congress

14-17 October 2019

ORGANIZING PARTNERS

PROCEEDINGS

www.goc.gantep.edu.tr

**THE GLOBAL REFUGEE AND
MIGRATION CONGRESS
14-17 OCTOBER 2019,
GAZİANTEP**

PROCEEDINGS BOOK

Editor

Prof. Dr. Mehmet Nuri Gültekin

Technical Editor

Murat Kaya

ISBN: 978-975-7375-49-4

Gaziantep University Press

2019

**DÜNYA GÖÇ VE MÜLTECİ
KONGRESİ
14-17 EKİM 2019, GAZİANTEP**

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

Yayın Sorumlusu

Prof. Dr. Mehmet Nuri Gültekin

Dizgi

Murat Kaya

ISBN: 978-975-7375-49-4

Gaziantep Üniversitesi Yayınları

2019

Dr. Ali Gür Honorary Chair, President of Gaziantep University, Turkey
 Co-Chair, Dr. Şehmus Demir, Vice President, Gaziantep University, Turkey
 Co-Chair, Dr. Adnan Hammad, President & CEO, Global Health Research, USA

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Basim Dubaybo, Committee Chair, Professor Emeritus, Wayne State University, USA
 Dr. Fuat Keyman, Sabancı University, Turkey
 Dr. Feyzi Baban, Trent University, Canada
 Dr. Kim Rygiel, Wilfrid Laurier University, Canada
 Dr. Kate Ervine, Saint Mary's University, Canada
 Dr. Gavin Fridell, Saint Mary's University, Canada
 Dr. Erol Yıldız, Leopold-Franzens-Universität Innsbruck, Austria
 Dr. Maher Saqqur, Faculty of Medicine University of Alberta, Canada
 Dr. May Darwish-Yassine, Michigan Public Health Institute, USA
 Dr. Jess Ghannam, University of California, USA
 Dr. Fouad Fouad, American University of Beirut, Lebanon
 Dr. Samer Jabour, American University of Beirut, Lebanon
 Dr. Bengt Arnetz, Michigan State University, USA
 Dr. Linda Jaber, Wayne State University, USA
 Dr. Anas Al-Kasem, Norfolk General Hospital, Ontario, Canada
 Dr. Muharrem Açıkgöz, Gaziantep University, Turkey
 Dr. Micheal Daher, Balamand University, Lebanon
 Dr. Carlos Mendes, University of Michigan, USA
 Dr. Jane Meza, University of Nebraska Omaha, USA
 Dr. Hassen Ghannem, University of Sousse, Tunisia
 Dr. Suzan Ilcan, University of Waterloo, Canada
 Dr. Vickie Squire, The University of Warwick, UK
 Dr. Markus Ottersbach, Technische Hochschule Köln, Germany
 Dr. Erol Erkan, Gaziantep University, Turkey
 Dr. Mehmet Nuri Gültekin, Gaziantep University, Turkey
 Dr. Behcet Al, Gaziantep University, Turkey
 Amany Ghandour, Syrian Relief and Development, Turkey

ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Cem Gökçen, Gaziantep University
 Dr. Cuma Bozkurt, Gaziantep University Dr. İbrahim
 Aslan, Gaziantep University
 Dr. İbrahim Giritlioğlu, Gaziantep University
 Dr. M. Emin Sönmez, Gaziantep University
 Dr. Mehmet Biçici, Gaziantep University
 Dr. Mehmet Nuri Gültekin, Gaziantep University
 Dr. Mesut Yücebaş, Gaziantep University
 Dr. Muhsin Soyudoğan, Gaziantep University
 Dr. Mustafa Doğanolu, Gaziantep University
 Dr. Neriman Aydın, Gaziantep University

Dr. Özgür Güven, Gaziantep University
Dr. Semiray Yücebeaş, Gaziantep University
Dr. Sever Işık, Gaziantep University
Dr. Sinan T. Gülhan, Gaziantep University
Dr. Şenay Leyla Kuzu, Gaziantep University
Dr. Yücel Karadaş, Gaziantep University
Dr. Ayşen Utanır, Gaziantep University
Nur İncetahtacı, Gaziantep University
Murat Kaya, Gaziantep University
Mustafa Polat, Gaziantep University
Kevser Erdoğan, Gaziantep University
Çağrı Aslan, Gaziantep University
İbrahim Özhazar, Gaziantep University
Ümran Açıkgöz, Gaziantep University
Yahya Kayalı, Gaziantep University
İbrahim Keşküş, Gaziantep University

İçindekiler/ Content

SESSİZİN GÖLGESİ YA DA YEREL BASINDA SURİYELİ GÖÇMENLER: GAZİANTEP VE ŞANLIURFA ÖRNEĞİ	1
Semiray YÜCEBAŞ, Mesut YÜCEBAŞ	
THE REPRESENTATION OF SYRIAN REFUGEES IN TURKISH CINEMA	9
Şükrü AYDIN, Emine UÇAR İLBUĞA	
TÜRK SİNEMA FİMLERİNİN AFIŞLERİNDE SURİYELİ MÜLTECİLER KRİZİNİN TEMSİLİ	22
Sezer Ahmet KINA, Mehmet IŞIK	
EPIDEMIOLOGY OF HEMOPHILIA AND THE FREQUENCY OF FACTOR INHIBITORS OF SYRIAN REFUGEES LIVING IN GAZİANTEP	32
Elif İSBİLEN	
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN HUKUKİ DURUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	35
Recep BAYDEMİR, Sedat BENEK, Necmettin ELMASTAŞ	
TÜRKİYE'YE SIĞINAN SURİYELİLER: SOSYAL UYUM ARAYIŞI	43
Kamil ALPTEKİN, Demet Akarçay ULUTAŞ	
ATTITUDES TOWARDS MIGRATION AND MIGRANTS AMONG THE MIDDLE CLASSES IN AYDIN AND İZMİR	49
Emin Baki ADAŞ	
KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA ZORUNLU GÖÇ VE YOKSULLUK İLİŞKİSİ	55
Atik ASLAN	

HOW TO INCREASE THE RESEARCH CAPACITY FOR HEALTH IN CONFLICT THROUGH MULTINATIONAL PARTNERSHIPS IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA (MENA) 64

Tezer KUTLUK, Fahad AHMED, Şevkat BAHAR ÖZVARIŞ, Cengiz KILIÇ, Richard SULLIVAN

PERSISTING STRUCTURAL, PSYCHOSOCIAL, AND LANGUAGE BARRIERS TO EDUCATION FOR SYRIAN REFUGEE CHILDREN IN TURKEY 66

Melissa HAUBER-ÖZER

SYRIAN REFUGEES APPLYING TO DEPARTMENT OF CHEST DISEASES, GAZIANTEP UNIVERSITY AFTER SYRIAN CRISIS 71

Füsun FAKILI

REFUGEE INTEGRATION INTO EDUCATION AND MANAGERIAL CHALLENGES: AN INTERVIEW-BASED QUALITATIVE STUDY 74

Mahmut KALMAN, Semih İŞDAR

UNHCR CAMP CONSTRUCTION STANDARDS AND OUTBREAK CAMPS IN TERMS OF ENVIRONMENTAL PSYCHOLOGY AND HUMAN HEALTH 85

Elif F.SALİHOĞLU

VAN ÖRNEKLEMİNDE SURİYELİ SİĞİNMACILARIN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL DENEYİMLERİ 95

Mehmet Kadri TEKİN

INFLUXES FROM THE PERSPECTIVE OF COMMUNAL ATTITUDE: AN ANALYSIS OF MEDIA COVERAGE ABOUT THE SYRIAN ASYLUM SEEKERS 108

Ali Utku ŞAHİN

PERCEPTIONS OF HEALTH AND WORKPLACE SAFETY AMONG REFUGEES IN SWEDEN IN 2016: A PILOT STUDY 122

Arentz BENGTE, Mona RADWAN, Tomas JUNGERT, Hikmet JAMIL

SURİYELİ MÜLTECİLERİN GAZİANTEP İLİNİN DEMOGRAFİK YAPISINA ETKİLERİNİN İNCELENMESİ	131
--	-----

Necmettin ELMASTAŞ, Sedat BENEK, Emrah TÜRKOĞLU

SYRIAN REFUGEES IN TURKEY: SOCIOECONOMIC AND SOCIOCULTURAL INTEGRATION OF REFUGEES	147
--	-----

İ. Aytaç KADIOĞLU

HEALTH SERVICES PROVIDED TO SYRIAN IMMIGRANTS: EVALUATION OF SCOPE, BENEFIT CONDITIONS AND FINANCING	161
--	-----

Bülent ARPAT

SURİYE'DEKİ EKONOMİK YAPININ İYİLEŞTİRİLMESİNDE GİRİŞİMCİLİK PROGRAMLARI TÜRKİYE ÖRNEĞİ	166
---	-----

Mehmet Levent KOCAALAN, Bülent ARPAT

BUILDING A "CRISIS PSYCHOLOGY" OUT OF THE MIGRANT DISCOURSE	172
---	-----

Halis SAKIZ

IMPACT OF ANTENATAL CLASSES FOR PREGNANT SYRIAN WOMEN ON MATERNAL HEALTH OUTCOMES IN ESENLER DISTRICT	178
---	-----

Fatma ÖRGEL, Merve AY, Ebru AYDIN, Sena KARAKAYA, Döndü CANATAK, Betül DENİZ

PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF WAR AND REFUGEE EXPERIENCE ON SYRIAN REFUGEES IN TURKEY	182
--	-----

KILIÇ C, KAYA E, KARADAG ÇAMAN Ö, ŞEYDA ULUĞ Ö

THE IMMIGRANTS' SPACE: A GEOGRAPHICAL AND SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF SYRIAN IMMIGRANTS' SETTLEMENT PATTERNS IN GAZİANTEP	185
--	-----

Sinan Tankut GÜLHAN

GÖÇ VE MEKÂN: MİMARİ SINIRLAR VE ESTETİK POTANSİYELLER 190

Gökhan GÖKGÖZ

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI VE GÖÇ 199

Mehmet Biçici

OSMANLI DEVLETİ'NİN AŞİRETLERİ KUZEY SURİYE BÖLGESİNE GÖÇ
ETTİRMESİ 209

Murat ÇELİKDEMİR

SURİYELİ SİĞİNMACILARIN EMEK PİYASASINA ETKİLERİ VE PİYASADAKİ
ETKİNLİKLERİ 213

Gülten Nazlıcan AMASYALI

SINIR GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA TÜRKİYE-SURİYE SINIRI 217

Serap AKSOY, Sedat BENEK

AVRUPALI LİDERLERİN SURİYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK BİYOPOLİTİK
REJİMİ: SÖYLEM VE ÖTEKİLEŞTİRME 226

Selim BOZDOĞAN, Sedat BENEK

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ARASINDAKİ MÜLTECİ KRİZİ ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME 234

Sedat BENEK, Abdülhalik PINAR

THE SOCIAL ADAPTATION OF IMMIGRANTS: THE MULTICULTURAL
CITIZENSHIP APPROACH 243

Tanzer ÇELİKTÜRK

SURİYE İÇ SAVAŞININ TÜRKİYE'DEKİ CAPTAGON KULLANIMINA VE
TİCARETİNE ETKİLERİ 250

Mehmet IŞIK

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE VE DÜZENSİZ GÖÇ HAREKETLERİ

262

Emrah ÖZDEMİR

Türk Sinema Filmlerinin Afişlerinde Suriyeli Mülteciler Krizinin Temsili

Sezer Ahmet KINA¹ – Mehmet IŞIK²

Öz

2010 yılının sonunda Tunus'ta başlayan toplumsal gösteriler kısa süre içerisinde Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da siyasi krizlere yol açmıştır. Söz konusu krizlerin ortaya çıkması iç savaşları ve rejim değişikliklerini beraberinde getiren toplumsal hareketlerin ivmesini arttırmıştır. Bu gelişmeler, Suriye'de de etkisini göstermiş ve tarihin en büyük mülteci hareketlerinden birisine neden olmuştur. Türkiye bu mülteci hareketinden en fazla etkilenen ülkelerden birisidir. Gündelik hayatın bir parçası haline gelen Suriyeli mülteciler ve onların karşılaştıkları sorunlar, özellikle 2015 yılından sonra Türk sinemasının gündeminde yer tutmaya başlamıştır. Bilindiği üzere sinema filmleri tüm teknik, düşünsel ve kurgusal öğeleriyle birer anlatı metni niteliği taşır. Filmlerin afişleri de, izleyicinin bir filmdeki anlatıya ilişkin öğelere dair temel bilgileri ve ilk izlenimlerini edindiği grafik eserler olarak sinema çalışmaları açısından büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla sinema filmi afişlerinin incelenmesi, filmlere konu edilen konjonktürel sorunların ve temaların sinemaya nasıl yansıtıldığı konusunda da ipuçları toplanmasına olanak tanımaktadır. Tüm bunlardan hareketle bu çalışmada Suriye krizinin ortaya çıktığı 2010 yılından sonra Türk sinemasında Suriye krizini ve Suriyeli mültecileri konu edinen uzun metraj sinema filmlerinin afişleri çalışma nesnesi olarak seçilmiştir. Buradan hareketle amaçlı örneklem (purposive sampling) kullanılarak Fedakar (2011), Terkedilmiş (2015), Hayat Çizgisi Suriye (2016), Bordo Bereliler: Suriye (2017), Misafir (2017) ve Kardeşim için Der'a (2018) filmlerinin afişleri örneklem olarak belirlenmiştir. Belirlenen afişlerde yer alan vizüel öğelerin betimledikleri anlamların incelenip ortaya konulması amacıyla göstergebilimsel epistemolojinin sunduğu çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Yapılan çözümlemenin sonucunda, söz konusu sinema filmlerinin afişlerinde Suriyeli mülteciler krizine ilişkin genel olarak güvenlik perspektifli bir bakışın önplanda olduğu; mülteci bireylerin, özellikle de kadınların ve çocukların, göç sürecinde yaşadıkları deneyimlerin macera boyutunda temsil edildiği; bu "maceralar"da daha çok dramatik temaların ve olay örgülerinin öne çıkarıldığı bulgulanmıştır. Dolayısıyla Suriyeli mülteci krizinin ve bu krizin en net biçimde yankı bulduğu coğrafyalardan biri olan Türkiye'deki görünümünün sosyal ve insanî boyutlarına, anlatıların inşasında örtük biçimde yer verildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: suriye krizi, mülteciler, göç, mülteci sineması, film afişleri

Representation of the Syrian Refugees Crisis on the Posters of Turkish Cinema Films

Abstract

Social demonstrations that began in Tunisia at the end of 2010 soon led to political crises in the Middle East and North Africa. The emergence of these crises increased the momentum of the social movements that brought about civil wars and regime changes. These developments have also had an impact in Syria and led to one of the largest refugee movements in history. Turkey is one of the most affected countries by the movement of these refugees. Syrian refugees and their problems, which have become a part of daily life, have become a part of the agenda of Turkish cinema especially after 2015. As it is known, cinema films have the characteristics of narrative text with all their technical, intellectual and fictional elements. The posters of the films are of great importance for the cinema as the graphic works in which the viewer gets the basic information and first impressions of the narrative elements in a film. Therefore, the examination of the movie posters allows the collection of clues about how the cyclical problems and themes of the films are reflected to the cinema. In the light of all these, posters of the feature films that focus on the Syrian crisis and Syrian refugees in Turkish cinema after the year 2011 when the Syrian crisis emerged were selected as the object of study. Using purposive sampling, posters of the films Fedakar (2011), Terkedilmiş (2015), Hayat Çizgisi Suriye (2016), Bordo Bereliler: Suriye (2017), Misafir (2017) ve Kardeşim için Der'a (2018) were determined as the sample. The analysis techniques presented by semiotic epistemology were used in order to examine and reveal the meanings that the visual elements described in the posters identified. As a result of the analysis, it was seen that the posters of these films had a security perspective in general on the Syrian refugee crisis; that the experiences of refugee individuals, especially women and children, in the migration process are represented on an adventure scale; in these "adventures" dram, it was found that dramatic themes and plots were emphasized. Therefore, the Syrian refugee crisis, and this crisis is one of the countries that most clearly echoed the view of the social and human dimension in Turkey were found to be implicit in the construction of narratives.

Keywords: syrian crisis, refugees, immigration, refugee cinema, film posters

¹ Araştırma Görevlisi, Mardin Artuklu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

² Doç.Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Giriş

Tarihte pek çok kırılımlın başlangıcı, o kırılımlın mahiyetine göre cisimleştiği ileri sürülen bir dizi olayla imlenir. Söz gelimi Reform Hareketi'nin Martin Luther'in -Wittenberg şatosunun kilisesinin kapısına astığı da ileri sürülen- *Doksan Beş Tez*'iyle, Fransız İhtilali'nin Bastille baskınıyla, Sanayi Devrimi'nin buharlı makinenin icat edilmesiyle, I. Paylaşım Savaşı'nın Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahtının Saraybosnalı bir Sırp tarafından öldürülmesiyle başladığı anaakım tarih anlatısının hasletlerinin izinin sürülebileceği bir durum arz etmektedir. Bu anlatıya paralel olarak 2010 yılının sonunda Tunus'ta başlayıp kısa süre içerisinde Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da siyasi krizlere yol açan toplumsal gösterilerin, iç savaşları ve rejim değişikliklerini beraberinde getirmesi gibi bir dizi gelişmeyi anmak için kullanılan bir tamlama olan Arap Baharı'nı başlatan olayın 17 Aralık 2010 tarihinde Tunus'ta seyyar satıcılık yaparak hayatını idame ettiren yirmi altı yaşındaki Muhammed Buazizi'nin kolluk güçleri tarafından tezgâhına el konulmasına tepki için bedenini ateşe vermesi olarak ifade edilmektedir. Her ne kadar söz konusu tekil olayların yukarıda anılan tarihsel olay ve olgular dahilinde gerçekleşen ve esas olarak o olay ve olguların ortaya çıkmasında itici bir etkiye de sahip olan bir yapısı bulunsa da; tarihsel süreç içerisinde önemli bir yer tutan ve toplumsal ölçekte gerçekleşen her olay ve olgunun bir sürecin tezahürü olduğu ve ardyöresinde işleyen diğer etkenlerin gözetilmesi gerekliliğinin altı çizilmelidir.

Bu bağlamda Arap Baharı'nın ortaya çıktığı Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde istihdam oranlarının oldukça düşük düzeylerde seyretmesi, temel bir ihtiyaç olan beslenme için gıda temininin yetersiz düzeyde olması, bir ülkede satılan ve alınan malların ve hizmetlerin değer biçilen fiyatlarının artması anlamına gelen enflasyonun sayısal düzeyde oranlanması sonucu belirlenen rakamların önlenemez şekilde artış göstermesi gibi ekonomik ölçekli gelişmelere ek olarak; sömürgecilik sonrası ulusal düzeyde bağımsızlıklarını ilân eden ve bir bakıma yeni bir ulus devletleşme süreci içerisinde olan devletlerin kurumsallaşma sancıları içerisinde olma durumlarının sürmesi, yöneticilerin ve politikacıların siyasal anlamda yoz bir tutum içerisinde olmaları, baskıcı ve otoriter bir yönetim anlayışının giderek yaygınlaşması, ifade özgürlüğünün askıda olduğu bir düzlemin sürüyor olması ve kamusal ölçekte usulsüzlüğün hâkim olması ve toplumsal kesimlerin deneyimledikleri yaşam koşullarının eşitsiz bir mahiyet arz etmesi gibi politik ölçekli gelişmeler söz konusu olayların ardında yatan ve gündelik toplumsal yaşama doğrudan sirayeti söz konusu olan etkenler olarak değerlendirilmelidir.

I. Paylaşım Savaşı'nın ardından emperyalist devletler tarafından Kuzey Afrika ve Orta Doğu coğrafyalarının ekonomik kaynaklarına erişim ve bunların kullanımı başta olmak üzere jeopolitik konum da gözetilerek yapılan politik müdahaleleriyle tasarlama siyasaları dolayımında varlıklarını sürdüren bölge ülkelerinin istikrara dönük çabaları, Arap Baharı'yla başka bir boyut kazanmış ve gerçekleşen toplumsal olayların sonucunda bu ülkelerin bazılarında rejim değişikliklerin yaşanmasını, bazı ülkelerde büyük ve önemli reformların hayata geçirilmesini, bazılarında halkın sandıklara giderek seçimlerin yapılmasını, bazı ülkelerde de toplumsal gösterilerin büyük çatışmalara ve hatta iç savaşlara evrilmesini beraberinde getirmiştir.

Yaşanan çatışmalar yerel, bölgesel ve uluslararası ölçekte birçok kurum ve kuruluşun harekete geçmesini ve bölge ülkelerinin vatandaşlarına yönelik ve devletler bazında birtakım önlemler almasını beraberinde getirmiştir. Bu önlemler, çatışmaların yaşandığı bölgelerin tahliyesine ve tahliye edilen insanların güvenli bölgelere intikal ettirilmesinden bu insanlara insanî yardımların sağlanmasına, yönetimde bulunan parti, grup ve siyasal hareketler ile protestocu kesimler arasında yaşanan krizlerin çözülmesi bağlamında gerçekleştirilen arabuluculuk faaliyetlerinden mültecilerin bölge ülkeleri dışındaki diğer ülkelere sevkinin idare

edilmesine ve bu ülkelere sağlanan nakdî yardımların koordinesine varacak ölçüde geniş bir ölçekte hayata geçirilmiştir.

Arap Baharı olarak adlandırılan bir dizi gelişmenin yaşandığı bazı ülkeler ve devletlerde yaşanan toplumsal mobilizasyon süreciyle birlikte toplumsal ve siyasal anlamda bir reorganizasyon sürecine girilmesi ve normalleşme adına önemli adımlar atılmaya başlanması ortaya çıksa da bazı ülkelerde hâlen mutlak bir istikrarın tesis edilemediği bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Bu bağlamda Suriye, Arap Baharı'yla birlikte yaşanan toplumsal olayların iç savaşa evrildiği, rejim güçleri dışında birçok politik organizasyonun ve terörist grubun ülkenin niceliksel anlamda yüzölçümünün önemli sayılabilecek bir oranında varlığını sürdürdüğü ve hâlen çatışmaların yaşandığı bir coğrafya olarak önemli bir yer tutmaktadır.

Sekiz yüz yetmiş yedi kilometrelik bir uzunlukla Türkiye'nin en uzun kara sınırını paylaştığı Suriye'nin içerisinde bulunduğu söz konusu durum, Türkiye'nin ulusal anlamda makro düzeyde politik ve ekonomik siyasalarında, bilhassa sınır illerindeki toplumsal gündelik yaşamın yeniden organizasyonunda ve uluslararası ölçekte dış politikasını kurgulanmasında önemli bir etken olmuştur. Bu durum üzerinde dört milyona yakın sayısıyla Suriye'den Türkiye'ye gelen ve merkezi bir organizasyon sürecinin dolayımında Türkiye'nin illerinde ikamet etmekte olup yaşamlarını idame ettirmeye çalışan sığınmacıların varlığı en görünür etken olarak öne çıkmaktadır.

Toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve ideolojik çıktıları olan önemli tarihsel kırılımların yaşandığı süreçlerin kurgusal ve dokümanter nitelikleri haiz birer edebî ve sanatsal metine dönüştürülmesi; söz konusu süreçlere dair toplumsal bir belleğin oluşmasına ve o süreçlere dair yapılan mülahazaların kaba bir aktüel yorum olmanın ötesine geçmesine imkân vermektedir. Bu metinlerden hayata geçirildiği medyumlardan biri de sinemadır ve bekleneceği üzere üzerinden on yıla yakın bir süreç geçen genelde Arap Baharı'nın özelde ise Suriye İç Savaşı'nın ve uluslararası düzeyde bir krize dönüşen Suriyeli sığınmacılar meselesinin hem bölgesel hem de uluslararası ölçekte sinemaya önemli yansımaları olmakla birlikte gündelik hayatın bir parçası haline gelen Suriyeli mülteciler ve onların karşılaştıkları sorunlar, özellikle 2015 yılından sonra Türk sinemasının da gündeminde yer tutmaya başlamıştır.

Buradan hareketle bu çalışmada tüm teknik, düşünsel ve kurgusal öğeleriyle birer anlatı metni niteliği taşıyan sinema filmlerinin afişlerinin, izleyicinin bir filmdeki anlatıya ilişkin öğelere dair temel bilgileri ve ilk izlenimlerini edindiği grafik eserler olarak sinema çalışmaları açısından büyük öneme sahip olmasından dolayı çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Böylelikle afişlerinin incelenmesiyle filmlere konu edilen konjonktürel sorunların ve temaların sinemaya nasıl yansıdığı konusunda da ipuçları toplanmasının olanağı yakalanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada Suriye krizinin ortaya çıktığı 2010 yılından sonra Türk sinemasında Suriye krizini ve Suriyeli mültecileri konu edinen uzun metraj sinema filmlerinin afişleri çalışma nesnesi olarak seçilmiştir. Buradan hareketle amaçlı örneklem (purposive sampling) kullanılarak detayları aşağıda verilen altı adet filmin afişleri örneklem olarak belirlenmiştir. Belirlenen afişlerde yer alan vizüel öğelerin betimledikleri anlamların incelenip ortaya konulması amacıyla göstergebilimsel epistemolojinin sunduğu çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Yapılan çözümlemenin sonucunda önplanda olan bakış açıları, deneyimlerin temsil edildikleri boyutlar, öne çıkarılan temalar ve olay örgüleri tartışılmıştır. Böylelikle Suriyeli mülteci krizinin ve bu krizin en net biçimde yankı bulduğu coğrafyalardan biri olan Türkiye'deki görünümüne yönelik anlatıların inşasında hangi boyutlara yer verildiği ortaya konulmuştur.

Yöntem

Bu çalışmada Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan toplumsal olayların ve buna müteakip ortaya çıkan politik krizlerin Suriye'deki yansımalarından olan iç savaş

sürecinin ve akabinde gelişen mülteci hareketliliğinin Türkiye'ye ve Türkiye'deki toplumsal yaşama yansımalarının izinin sürülebilmesi için örneklem olarak belirlenen bir dizi filmin afişleri incelenerek bu afişlerdeki ortak anlatı özelliklerinin ve anlam dünyasının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda amaçlı örneklem (purposive sampling) kullanılarak Fedakar (2011), Terkedilmiş (2015), Hayat Çizgisi Suriye (2016), Bordo Bereliler: Suriye (2017), Misafir (2017) ve Kardeşim için Der'a (2018) filmlerinin afişleri örneklem olarak belirlenmiş ve afişlerdeki vizüel öğelerin işaret ettikleri anlamların çözümlenerek ortaya konulması amacıyla paralel biçimde, afiş gibi grafik ürünlerin çözümlenmesinin öncelendiği çalışmalarda genellikle tercih edilen bir metodolojik izlek sunan göstergebilime başvurulmuştur.

Greimas ve Courtes (1979), göstergebilimsel epistemolojide yaşanan çevreyi var eden ve oluşturan tüm parçaların anlamlı bir bütünün parçası olduğu ve o bütüne referans verdiği önermesinin temel bir yerde konumlandığını ileri sürerek (s. 339) tikel öğelerin çözümlenmesinin tümel bir bağlamda karşılık bulması mümkün olan sonuçlarıyla sağlamlasının yapılacağını vurgulamıştır. Buradan hareketle göstergebilimin odağına aldığı sükelerin yankı bulduğu ve oluşturulduğu iki ve/veya daha fazla hat arasında inşa edilen anlamın incelendiği bir metodolojik kavrayış ve teknik bir manevra alanı olduğunun altı çizilmelidir. Bu önermeye paralel olarak Günay (2002), göstergebilimsel bir çözümlenmede incelenen nesnenin mahiyetine bakılmaksızın odaktaki simgesel birimin bir anlamsal bütünlük içinde hangi işlevin taşıyıcısı olduğuna ve hangi anlama ne tür angajmanlarla karşılık geldiğine bakıldığını savunmaktadır (s. 173).

Toplumsal hareketler, kültürel anomaliler, siyasal çatışmalar, insan kaçakçılığı, askerî operasyonlar, ekonomik dalgalanmalar gibi bir dizi olguyu içinde barındıran Suriyeli mülteciler krizinin kurgusal ancak odağını oldukça yakıcı bir gerçeklikten almasından ötürü dokümanter hasletler de barındıran bir dizi filmin, anlatsal özetleri olarak kodlanabilecek afişlerinin incelemesinde, Eco'nun (1991) bir şekli, görünümü ve nesneyi imleyerek ortaya koyan ve böylece nesnesi ile temsili arasındaki eşitliğin altını çizen simgelerin bütünlüğü (s. 49-50) olarak tanımladığı çerçevede göstergelerin çözümlenmesi yaklaşımıyla yapılmıştır. Böylelikle "kör güçler" olarak tanımlanan dil ve biçimin ve bir işleve sahip olan yazının, üretim ve toplum arasındaki bağıntısının kurulmasının (Barthes, 2009, s. 22) imkânları aranmıştır. Dolayısıyla örneklem olarak belirlenen altı filmin afişlerinde Saussure'ün (1998) fiziksel ve anlık niteliğinin yanı sıra bireysel ve toplumsal özellikleri de olduğunu savunduğu dil yetisinin (s. 38) yansımaları aranmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Kuzey Afrika'da ve Orta Doğu'da toplumsal ve siyasal anlamda önemli kırılmaların yaşandığı bir dönem olan Arap Baharı süreci içerisinde ortaya çıkan Suriye İç Savaşı'nı ve bunun dolayımında Suriyeli mülteciler krizini konu edinen, odağına alan, işleyen ve bu niteliklerinden dolayı örnekleme dahil edilen filmlerin afişlerindeki anlatsal öğelerin ve anlamsal angajmanların serimlendiği çözümlenmeler, filmlerin vizyona girdikleri yılların kerteriz alınmasıyla sıralanmıştır.

Çözümlenmelerde öncelikle filmlerin sinopsis, karakter ve künye bilgileri aktarılmış, akabinde afişlerdeki vizüel öğelerin referans verdikleri anlamlar ortaya konmuş, bunlara ek olarak da afişlerde kullanılan yazı, işaret ve sair ögenin tipografik ve sembolik nitelikleri göz önünde bulundurularak tartışma geliştirilmiştir.

Fedakar (Hüseyin Eleman, 2011)

Filmde iç savaşın başlamasıyla yaşanan çatışmaları takip etmek amacıyla Suriye'ye giden Türk gazeteci Murat'ın ve hem bedensel hem zihinsel olarak engelli olan Türkmen kızı Zeynep'in Suriye'den Türkiye'ye kaçak olarak geçme öyküsü anlatılır. Merhametten ve fedakarlıktan yoksun bir hayat yaşayan ve bunların akıldışı olduğunu düşünen Murat, görevi sırasında babasının öldürülmesiyle hareket ve konuşma yetisini kaybeden Zeynep'i tanır ve onu tek başına sırtında taşıyarak Türkiye'de tedavi olması için hastaneye yetiştirmeye çalışır. Yolculuk boyunca Murat, artık geride bıraktığı eski hayatının da derin bir sorgulamasını yapmaktadır. Hüseyin Eleman'ın hem yazıp hem yönettiği hem de yapımcılığını üstlendiği Fedakar 48. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde ulusal yarışma kategorisinde yarışan filmler arasında da yer almıştır.

Fedakar'ın (2011) afişinde filmde alıntılanmış dört farklı karenin görseli kullanılmıştır. Görsellerin ilkinde afişin üst tarafında geniş bir yer verilmiş, geri kalan üç görsel afişin alt kısmına yan yana yerleştirilmiştir. İlk görselde, bir kayalığın üzerinden ayakta durarak ufka bakan bir erkek figürünün boydan ve arkadan görünümü; ikinci görselde, kırsal bir alanda sırtında basma elbisesi ve beyaz tülbentinden kadın olduğu anlaşılan birini taşıyan bir erkek figürü; üçüncü görselde, bir önceki görselde omuzunda bir kadın taşıyan erkek figürünün omuz üstünden çekim formatındaki görüntüsü; dördüncü görselde ise, yatar vaziyette onlu yaşlarında bir kız çocuğunun omuz üstü görüntüsü yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü görselde yer alan figürlerin arkaplanında taş veya kerpiç olduğu tam seçilemeyen bir zemin bulunmaktadır.

Filmin afişinde yer verilen figürlerin buldukları coğrafi ortam, giydikleri kıyafetler ve yüzlerindeki derin izler; afiş kompozisyonunda yer alan metinsel öğelerle örtüşmektedir. Kompozisyonun en üstünde yer alan "Neleri 'feda' edip, ne 'kar' ettiğindir önemli olan" cümlesi ile afişin orta kısmında bulunan ve aynı zamanda filmin adı olan fedakar sözcüğü arasında, "feda" kısmı kırmızı ve "kar" kısmı beyaz olarak farklı renklerde vurgulanarak bir ilişki kurulmuştur. Feda kelimesinin kırmızı olarak renklendirilmesi, onun işaret ettiği eylemin tehlikesini vurgularken; kar kelimesinin beyazlığı, fedakarlık sonucunda elde edilecek manevi kazanımın saflığına ve çıkarsızlığına göndermede bulunmaktadır.

Afişte fedakar kelimesini oluşturan harflerin çevresine doğru dağılarak deforme olması ve buna çeşitli oyuk izlerinin eşlik etmesi, fedakarlık ederek elde edilen kazanımların sancılı dolu bir sürecin sonucu olduğunun altını çizmektedir. Fedakar yazısının üst kısmındaki ayakta duran erkek görselinin bir aks hatasıyla yamuk çerçevesi, filmin anlatısında fedakarlık eyleminde bulunacak kişi için bir şeylerin yolunda gitmeyeceğini, söz konusu figürün karanlık bir ufka doğru bakıyor olması onu tehlikeli bir geleceğin beklediğini göstermektedir. Aynı figürün, belli belirsiz bir beyaz ışık halesiyle çevrilmesi ve söz konusu halenin görseldeki hatalı aks gözetildiğinde ufukta da yer alması filmin finaline ilişkin ümitvar ve mutlu bir sonu işaret etmektedir.

"Feda" kelimesinin tam altında konumlandırılmış olan ikinci ve üçüncü görsellerde filmin ana kahramanı olduğu anlaşılan erkek şahsın, sırtında birini taşıyor olması ve aynı şahsın yüzündeki derin çizgilerle ve yaralarla resmedilmesi; gerçekleştirdiği fedakarlık eyleminin zorluğuna ve şahsın çektiği çileye göndermede bulunur. Dördüncü görseldeki kız çocuğunun, yakın çekimde ve yatar vaziyetteki görüntüsünde boynundaki tülbent ve basma elbisesinin bir kısmının görünmesi; bu kişinin ana kahramanın sırtında taşıdığı kız çocuğu olduğunu doğrulamakta ve ana kahramanın sırtında geçen yolculuğu tamamladığını göstermektedir.

Terk Edilmiş (Korhan Uğur, 2015)

Afişin genel görünümünde kırılmış bir cam üzerinden yansıyan dokuz farklı karakterin görüntüsü yer almaktadır. Kırık camın arasından yıkık dökük bir bina içerisinde beyaz elbise giymiş belli belirsiz bir kadın figürü görülmektedir. Afişteki bu görünüm, filmin hikayesinin dokuz ana karakterin başından geçen olaylar üzerinden kurulu olduğunu gösterir. Onuncu bir karakterin bir kapının eşiğinde gösterilmesi ise, bu hikayeye başka bir uzamdan mistik referansları olan bir figürün de dahil olduğunu işaret etmektedir.

Dokuz karakterin görüntülerinin yansıdığı kırık camın arkasındaki zeminin yıkık dökük bir bina olması, filmdeki olayların mekânının eski bir bina olacağını gösterirken; yerlerde bazı evrak benzeri kağıtların bulunması ile masa ve sandalyelerin düzenleniş biçimi bu binanın kamu hizmetinde kullanılan resmî bir bina olabileceğine göndermede bulunmaktadır.

Kırık cam üzerine görüntüleri yansıyan dokuz karakterin tamamının mimiklerinin gergin olması, film hikayesinin gerilimli bir izleği takip edeceğine, karakterlerin her birinin farklı görüntülerle resmedilmesinin yaşadıkları sorunların da birbirinden farklı olduğuna, ancak yaşanan olayların karakterlerin hepsini bir şekilde aynı zeminde buluşturacağına dikkati çekmektedir.

Afişte kırık camın arasından yıkık dökük bina içerisindeki kapının eşiğinde beyaz elbise giymiş belli belirsiz görülen kadın figürünü çevreleyen kapı kasası, kompozisyonda çerçeve içinde çerçeve kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Bu tercih filmde geçen olayların ve olayların aktörü olan karakterlerin birbirleriyle olan girift ilişkisine dair izleyiciye bilgi vermektedir.

Hayat Çizgisi Suriye (Caner Erzincan, 2016)

Filmin afişi genel ölçüde üst üste üç farklı uzam resmedilerek tasarlanmıştır. Bu uzamların ilkinde tellerle çevrili bir çadırkent ve çocuğundan erişkinine farklı insanların belli belirsiz varlıklarının görüntüsü yer almaktadır. Bu görüntünün en üst kısmında “Küllerinden doğanlarla o da yeniden doğdu” cümlesi bulunmaktadır.

Afişin ortasında yer alan ikinci uzamda filmdeki beş karakter sıralanmaktadır. Buna göre genç bir erkek figürünün tüm karakterlerin önünde konumlandırılması, bu figürün filmdeki ana karakter olduğunu göstermektedir. Söz konusu karakterin sağında bir şeye dikkat kesilmiş genç bir kadın ve yüzünde alaycı bir ifade bulunan yaşlı bir adam, solunda ise düşünceli ve gergin bir orta yaşlı, ayrıca yüzünde yorgun bir ifade bulunan yaşlı bir adam bulunmaktadır. Üçüncü uzamda ise boş ve çorak bir arazi üzerinde tek sıra dikenli tel bulunmaktadır.

Afişin üst kısmında yan yana dizilmiş ve bir alan derinliğiyle ufka uzanan çadırlar, çadırların arasında hareket halindeki insanlar ve çadırların ötesinde gökyüzünde belli belirsiz görünen kuşlar, burasının göçmenlerin hayatlarını sürdürmeye çalıştığı bir kamp alanı olduğunu ve filmdeki olayların önemli bir kısmının burada geçtiğini göstermektedir. Gökyüzündeki kuşlar hem göçmenliğe hem de barışa duyulan özleme; kampı çevreleyen teller üzerindeki iki el ise, filmde buradan kaçıp kurtulmayı ya da başka bir yere gitmeyi isteyen bir ya da birden fazla insanın varlığına işaret etmektedir.

Afişin ortada konumlandırılan ikinci uzamında karakterlerin üstünde filmin isminin zayıf bir tipografi tercih edilerek yazılması “hayat” ile “ölüm” arasındaki çizginin inceliğine göndermede bulunmaktadır. Hayat Çizgisi’nin altındaki Suriye kelimesinin hem Türkçe hem de Arapça yazılışına yer verilmesi, filmin Suriyeli mültecilerin hikayesine odaklandığını göstermektedir. Afişin ortasında yer alan karakterlerin konumlanması filmin genç bir erkeğin merkezinde bulunduğu olaylara ilişkin bir izleğe sahip olduğunu, erkeğin hemen yan tarafında

genç bir kadının yer alması ise olaylara eşlik eden bir aşk hikayesinin de varlığını göstermektedir.

Afişin alt kısmındaki ufka uzanan geniş çorak arazi Suriye coğrafyasına, arazinin üzerindeki dikenli tel ise filmde geçen olayların Türkiye ile Suriye sınırına yakın bir yerde geçtiğine göndermede bulunmaktadır.

Bordo Bereliler: Suriye (Erhan Baytimur, 2017)

Afiş üç bölümden oluşmaktadır. En üst kısımda ikisi bereli, biri kask takmış üç asker ve arkalarında konumlandırılan mavi gökyüzünde hareket halinde bir helikopter görülmektedir. Afişin orta kısmında hepsi bere takmış ve silahlarını kuşanmış üç asker, askerlerin sağ kısmında uzun pardösülü ve silahlı sakallı bir adam, sol kısmında sarıklı iki adam ve uzun elbiseli bir kadın yer almaktadır. Afişin alt kısmında yanan bir toprak parçası üzerinde büyük harfler ve dolgun bir tipografiyle “Bordo Bereliler Suriye”, ince bir tipografiyle de büyük harflerle “Uğruna öleceğin aşktır vatan” yazısı bulunmaktadır.

Afişin üst kısmında yer alan askerlerin ikisinin bordo bere takması, bunların özel kuvvetler mensubu askeri personel olduğunu; diğer askerin başında özellikli bir kask bulunması ve arkaplanda bir askeri helikopterin yer alması askerlerin modern bir teçhizatla donatıldığını göstermektedir. Askerlerin mimikleri, özellikle merkezde yer alan ve rütbesinin görünen kısmından komutan olduğu anlaşılan karakterin yüz çizgilerinin sertliği ve keskinliği, kararlılıklarına işaret etmektedir. Bu üç asker şahsın afişte ateşle çevrilmiş olması, üstlendikleri görevin zorluğunu ve tehlikesini göstermektedir.

Afişin orta kısmında üsttekenden farklı üç asker şahıs daha bulunmaktadır. Bu karakterler de diğerlerinde olduğu gibi sert yüz çizgilerine sahiptir ve modern teçhizatla donanmıştır. Hareket halindeki bu asker şahısların üniformalarının göğüs ve omuz kısmında bulunan bayrak figürleri, onların Türkiye Cumhuriyeti ordusu adına görev yaptıklarını göstermektedir. Askerlerden astsubay kıdemli başçavuş rütbesi taşıyan şahsın omuzunda Göktürk harfleriyle “Türk” kelimesine ve birbirine bakan iki kurt görseline yer verilmesi; bu kişinin ideolojik olarak milliyetçi siyasal görüşü benimsediğini ortaya koymaktadır.

Askerlerin sağında bulunan kamuflaj pantolonun üzerine uzun bir pardösü giymiş kel şahsın sakalları, onun köktendinci bir gruba mensup olabileceğine işaret etmektedir. Benzer şekilde askerlerin solunda bulunan ve roketle askerlere nişan alan şahıs da uzun sakallı ve sarıklı şekilde resmedilerek benzer eksende bir grubun ve/veya terör örgütünün mensubu olduğuna göndermede bulunmaktadır. Cübbe ve sarık giymiş ihtiyar bir adamın, roketle nişan alan şahsın arkasında konumlandırılması, bu şahsın kendi iradesiyle değil İslam dinini istismar eden bir üst aklın yönlendirmesiyle hareket ettiğini işaret etmektedir.

Afişin aşağı kısmında bulunan filmin isminin tasarımı, filmde işlenen temel ideolojinin milliyetçilik olduğunu göstermektedir. Bordo ve bereliler sözcüklerinin ay ve yıldız sembollerine bileşik forma getirilmesine ek olarak Suriye kelimesi özelindeki renk seçiminde, kırmızı renkteki bordo bereliler kelimelerinden farklı olarak beyaz rengin tercih edilmesi; ordu bünyesindeki özel kuvvetler biriminin Türkiye’nin varlığı için çalıştığını ve bu uğurda ülke topraklarının ötesinde de faaliyet gösterebildiğini vurgulamaktadır.

Misafir (Andaç Haznedaroğlu, 2017)

Araştırmanın örnekleminde yer alan filmler arasında toplumcu gerçekçi bakış açısıyla çekilen tek film olarak farklılaşan Misafir’in üç ayrı afişi bulunmaktadır.

İlk afişte, kompozisyonun yarısına yakını kaplayan kalın ve siyah bir çerçevenin sardığı karede küçük bir kız çocuğu ile genç bir kadın yer almaktadır. Karede kız çocuğunun omuz üstünden çekim görüntüsü bulunmakta ve hemen yanındaki kadının, yalnızca baş kısmı karenin aşağısında kalmış şekilde görünmektedir. Her iki karakterin de korku ve kaygının hissedildiği bakışlarının aynı noktaya sabitlenmiş olması; ortak bir tehlikeyle karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. Kız çocuğunun, bir eliyle belli belirsiz bir çantanın omuzunda bulunan askısını tutması karakterlerin bir hareket halinde olduklarını vurgularken, diğer eliyle yanında bulunan kadının başörtüsünden tutması, savunmasızlığa ve masumiyete göndermede bulunmaktadır.

Afişte yer alan karenin üst kısmında Türkçe, alt kısmında ise Arapça filmin adı yer almaktadır. Üst kısımda kalın fontlar kullanılarak misafirlik eyleminin ve düşüncesinin öneminin altının çizilmesinin yanı sıra filmde de bu önemin vurgulandığı ifade edilmektedir. Aşağıda yer alan Arapça kelimeyle ise, bu karakterlerin farklı bir coğrafyadan geldikleri ve misafirliklerinin geçici olduğuna dikkat çekilmektedir.

İkinci afişte, dikey formda iki farklı görünüme yer verilmiştir. Bunlardan ilkinde duvara yaslanmış bir kadın ve ona sokulmuş küçük bir kız çocuğu görünmekteyken; ikincisinde dikey perspektifli bir fotoğraf içerisinde yıkılmış ve yanmakta olan bir sokak, yükselen dumanlar ve karabulutların yer aldığı gökyüzü bulunmaktadır.

İlk görünümde, kadın ve çocuğun yaslandığı sarı tonlarda, sıvası dökülmüş duvar; terk edilmesi gereken bir uzama işaret etmektedir. Kız çocuğunun montunun kırmızı rengiyle açık bir şekilde verilen olağanüstülük ve dikkat sinyali; çocuğun yüzündeki korku dolu ifadeyle pekişmektedir. Çocuğun sarıldığı kadının kolunu, boynundan yöresel desenli bir örtüyle tutturması; hayatta karşılaşılan güçlülere karşı aidiyet duyduğu öğelerden destek aldığını göstermektedir. Kadının üzerinde bulunan hırkanın açık mavi ve turkuaz tonlarındaki rengi, sükûneti ve güçlülüğü ifade etmektedir.

İkinci görünümde, filmin iki karakterinin sırtlarını yasladıkları duvarın ardında olanlar, resmedilmektedir. Buna göre, sırt dönülen bu uzam artık terk edilmiştir. Terk edilmiş olan bu yerde hayattan çok ölümün, umuttan çok karamsarlığın, ışıktan çok karanlığın varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Gökyüzündeki karabulutların varlığı da söz konusu kargaşa ve yersiz-yurtsuzluğun süreceğine işaret etmektedir.

Üçüncü afişte, diğer afişlerde yer alan iki karakterin yine odakta olduğu üçlü bir anlatımın benimsendiği görülmektedir. Buna göre afişin en üstünde yer alan anlatımda, küçük kız çocuğu ve kadının aynı yazgıyı paylaştıkları diğer insanlarla birlikte yağmurdan korunmak için seçilemeyen bir maddenin altına sığındıkları görülmektedir. Afişin ortasında yer alan ikinci anlatımda, omuz üstü çekim formunda ve alan derinliği kullanılarak kız çocuğunun gülümsediği bir ana yer verilmiştir. Bu fotoğrafik anın hemen altına filmin adı, kalın puntolarla konumlandırılmıştır. Afişin en altında yer alan üçüncü anlatımda, kadının kendine eşlik eden bir kalabalıkla birlikte dikenli bir telin ve beton sütunların arkasında yer aldığı bir an bulunmaktadır.

Afişin ilk anlatımında yağın yağmur ve yağmurun etkisinden korunmaya çalışan insanlar denkleminde yağmur, zorluklara; insanların korunması, zorluklara karşı gösterilen dirence; insanların bir aradalığı ise dayanışmaya göndermede bulunmaktadır. İkinci anlatımda kız çocuğun güldüğü bir anın yer alması ve fotoğrafik olarak görüntüde alan derinliğinin kullanılarak odağın çocukta olması, insanlığın her şeye rağmen ümitvar yanının kaybolmadığını ve saflığı göstermektedir. Afişin en altta bulunan üçüncü anlatımında yer alan dikenli tel ve bu telin ardında bir arada bekleyen insanlar; sınıra, beklemeye ve zorluğa işaret etmektedir. Metal dikenli telin soğukluğu ve çizdiği sınır karşısında, tele takılmış olan küçük bir parça renkli bez parçası ise sınırın öte yanında misafir olma umudunun varlığına işaret etmektedir.

Kardeşim İçin Der'a (Murat Onbul, 2018)

Afişte önde ve arkada olmak üzere iki farklı anlatım bulunmaktadır. Kompozisyonun genelindeki yangın görüntüsüne, çoğunlukla ateşi çağrıştıran bir renk paletinin kullanımı eşlik etmektedir. Önplandaki anlatımla karşılaştırıldığında gerideki anlatımın, fon olarak kodlandığı görülmektedir. Afişin aşağısında, iki anlatımın kesiştiği noktada filmin adının koyu ve doygun tonlarda siyah ve kırmızı renklerle tasarlanmış ve yerleştirilmiş olduğu görülmektedir.

Afişin önde yer alan ilk anlatımın genel kompozisyonunda üstte ve altta konumlandırılan iki farklı uzam bulunmaktadır. Üstteki uzamda üç erkek, bir kadın yer almaktadır. Kadının başörtüsünü kullanım şekli ve belli belirsiz üzerinde görünen elbisesinden -ve bunun yanı sıra ona eşlik eden diğer figürlerden- Orta Doğulu bir kimliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kadının yanında konumlandırılmış adamın diğer figürlerden perspektif olarak daha büyük bir ölçekte kullanılması, filmdeki ana karakter olduğunu imlemektedir. Geri kalan iki erkek figürden birinin başında kullandığı örtünün yöresel bir niteliğe sahip olması, filmin hikayesinin Orta Doğu coğrafyasında geçtiğinin altını çizmektedir. Diğer figürün mimikleri ve sert yüz hatları, filmdeki kötü bir karaktere hayat verdiğini göstermektedir.

Afişin önde yer alan ilk anlatımında alttaki uzama bakıldığında, belli belirsiz askeri üniforma giydikleri görülen kişilerce çevrilmiş bir alan, bu alanın ortasında yarı çıplak durumda yer alan figürün oturduğu sandalyeye sabitlenmesi ve elinde cop olan bir başka üniformalı şahsın bu figürün başında ofansif bir tavırla durduğu görülmektedir. Sandalyede oturan figürün belli belirsiz seçilen mimikleri, alt uzamdaki genel kompozisyonun bir işkence anına ait olduğunu göstermektedir. Buna tanıklık eden askerlerin varlığı da, bu işkencenin bir Orta Doğu ülkesinin ordusu gibi kurumsal bir güç tarafından sistematik biçimde gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Afişin geri planda kalan ikinci anlatımında tercih edilen beyaz ve kırmızı tonlarda renk kullanımı, önplanda ortaya konan anlatımın ardyöresini izleyiciye göstermektedir. Buna göre afişin sol kısmında yer alan dolayısıyla geçmişi imleyen kısmında barışı simgeleyen güvercinlerin bulunması, geçmişte yaşanan huzur ortamına göndermede bulunmaktadır. Soldan sağa doğru akan izlekte, geçmişe gönderme yapan ilk görüntünün ardından afişin önplanındaki anlatım araya girmekte ve filmin yukarıda serimlenen hikayesi işler olmaktadır. İzleğin sonunda, afişin en sağında bulunan arkaplandaki anlatımda filme konu edilen hikâyenin sonrasında yaşanacaklara bir projeksiyon yapılmaktadır. Buna göre filmin konusuna dair izdüşümlerin bulunduğu afişin önplanındaki ve genelindeki karamsar manzaranın sonrasında da sorunların bitmeyeceği, bir yangın görüntüsüyle ifade edilmektedir.

Sonuç

Arap Baharı'nı başlatan olay olarak anılan Muhammed Buazizi'nin kolluk güçleri tarafından tezgâhına el konulmasına tepki olarak bedenini ateşe vermesinin üzerinden dokuz yıl gibi uzun ve önemli bir zaman geçmesine rağmen Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde toplumsal kesimlerin tümünün yaşam koşullarında kayda değer bir ilerlemenin hayata geçmediği, siyasal olarak kesin bir dengenin söz konusu ülkelerin tümünde sağlanamadığı ve ekonomik anlamda zorlukların devam etmekte olduğu bu ülkelerden çevre ülkelere doğru yaşanan mülteci hareketliliğinin süregelen ritminden anlaşılmaktadır.

XX. yy.'nin başında olduğu gibi emperyalist devletler gerçeğinin ve onların mobilizasyonundaki temel motivasyon olan bölgesel ekonomik kaynakların varlığının devam etmekte olması; bölge ülkelerinin sürmekte olan ve nihayet bulmayan toplumsal ve politik karışıklıklarının ancak söz konusu emperyal dış müdahalelerin gerilemesiyle sona ereceğini göstermektedir. Ancak böylelikle söz konusu ülkelere komşu olan ve bu ülkelerde yaşanan karışıklıklardan etkilenen Türkiye gibi coğrafyalarda yaşanan alarm durumunun gerileyeceği

görülmektedir. Bu durumun aksinin devam etmesi hâlinde ise başta Türkiye olmak üzere iç siyasetten ekonomi politikalarına, kültürel yaşamdan ideolojik gruplaşmalara, fikir dünyasından sanatsal alana birçok alanda yansımaların devam etmesi beklenmektedir.

Arap Baharı olarak adlandırılan bir dizi gelişmenin yaşandığı ülkelerden biri olan ve Türkiye’yi doğrudan etkileyen Suriye’deki iç savaşın ve buna müteakip ortaya çıkan ve hâlen sürmekte olan mülteci krizinin Türk sinemasındaki yansımalarının odağa alındığı ve örneklem olarak belirlenen altı adet uzun metrajlı sinema filminin afişlerinin göstergebilimsel bir kavrayışla çözümlendiği bu çalışmada söz konusu sinema filmlerinin afişlerinde Suriyeli mülteciler krizine ilişkin genel olarak güvenlik perspektifli bir bakışın önplanda olduğu; mülteci bireylerin, özellikle de kadınların ve çocukların, göç sürecinde yaşadıkları deneyimlerin macera boyutunda temsil edildiği; bu “maceralar”da daha çok dramatik temaların ve olay örgülerinin öne çıkarıldığı bulgulanmıştır. Dolayısıyla Suriyeli mülteci krizinin ve bu krizin en net biçimde yankı bulduğu coğrafyalardan biri olan Türkiye’deki görünümünün sosyal ve insanî boyutlarına, anlatıların inşasında örtük biçimde yer verildiği görülmüştür.

Kaynakça

- Barthes, R. (2009). Yazının Sıfır Derecesi: Yeni Eleştirel Denemeler (Çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Yapı Kredi.
- Baytimur, E. (2017). Bordo Bereliler: Suriye [Film]. Türkiye: 16 Yapım Medya.
- Eco, U. (1991). Alımlama Göstergebilimi (Çev. Sema Rifât). İstanbul: Düzlem.
- Eleman, H. (2011). Fedakar [Film]. Türkiye: -.
- Erzincan, C. (2016). Hayat Çizgisi Suriye [Film]. Türkiye: -.
- Greimas, A. J. ve Courtes, J. (1979). Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la theorie du langage. Paris: Classiques Hachette.
- Günay, V. D. (2002). Göstergebilim Yazıları. İstanbul: Multilingual.
- Haznedaroğlu, A. (2017). Misafir [Film]. Türkiye: CGV Mars.
- Onbul, M. (2018). Kardeşim için Der’a [Film]. Türkiye: Chantier Films.
- Saussure, F. D. (1998) Genel Dilbilim Dersleri (Çev. Berke Vardar). İstanbul: Multilingual.
- Uğur, K. (2015). Terkedilmiş [Film]. Türkiye: TME.

IN PARTNERSHIP WITH

SUPPORT & SCIENTIFIC GROUP

